

4.3 IP-BESLUTET

Pirjo Koivula, överinspektör vid Utbildningsstyrelsen
Svensk översättning: Britta Hannus-Gullmets
Artikeln har ingått i tidskriften *Erityiskasvatus 2, 2006*

Vad är ett IP-beslut? Skall beslutet göras fastän vårdnadshavarna undertecknar den individuella planen? Vem fattar beslutet och kan man besvära sig mot det? Och om IP-beslutet av någon anledning inte förverkligas?

De ovannämnda frågorna är sådana som deltagare i olika fortbildningar ställer till mig. Eftersom vår uppgift i Utbildningsstyrelsen är att ge information och handledning, blir vi ofta kontaktade i dessa frågor per telefon och e-post. Det är yrkesmänniskor inom utbildningsbranschen som frågar, men i allt högre grad är det också föräldrar, som vill ha information om saker som rör deras barns skolgång.

En ny företeelse är att kommunernas revisorer är intresserade av de individuella undervisningsplanerna. Revisorerna granskar ju kommunernas administration och ekonomi. Eftersom det stadgas i Lagen om den grundläggande utbildningen att en IP skall göras upp för elever som tagits in och överförs till specialundervisning, och eftersom specialeleverna också för med sig ökade statsandelar, vill revisorerna granska, att kommunens angelägenheter har skötts enligt lag och förordning.

Varför skall ett IP-beslut fattas?

Beslutet om IP är ett annat beslut än det som gjordes då eleven togs in eller överfördes till specialundervisning. I IP-beslutet stadgas att den individuella plan som gjorts upp för eleven tas i bruk och följs då undervisningen ordnas. Det behöver inte fattas ett särskilt beslut om att en IP skall uppgöras åt eleven, eftersom detta är stadgat i Lagen om den grundläggande utbildningen.

Nämnden beslutar vanligen om den läroplan som eleverna i den allmänna undervisningen följer. En elev som är intagen eller överförd till specialundervisning studerar enligt sin egen individuella plan för hur undervisningen skall ordnas, IP. I den individuella planen bestäms bl.a. målet för studierna, pedagogiska metoder, stödåtgärder och innehållet i de ämnen som läses enligt individuell lärokurs. Dessutom innehåller IP grunderna för bedömningen. Ett administrativt beslut skall göras om IP, ”specialelevens egen läroplan”, eftersom dokumentet annars skulle vara inofficiellt och inte kunna överklagas.

Hur IP uppgörs

Enligt Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2004) skall IP göras upp i ett yrkesövergripande samarbete, där lärare, elevvårdsexperten och, om det är möjligt, elevens vårdnadshavare deltar. Eftersom IP-beslutet skall följa förvaltningslagen, som stadgar att den som berörs av ett beslut skall höras, bör man alltid erbjuda vårdnadshavarna möjlighet att vara med och göra upp IP och att säga sin åsikt om dokumentet. Vanligtvis får vårdnadshavarna skriva sina namnteckningar på IP-dokumentet. På detta sätt kan man vid behov visa att de har hörts och att de har varit med och utformat planen. Båda vårdnadshavarnas namn skall finnas i handlingar som berör eleven. Vid underskriften bör man inte använda formuleringen ”vårdnadshavarna godkänner IP”, eftersom det alltid finns grundlagsenlig rätt att besvära sig mot det beslut som sedan fattas.

I läroplansgrunderna kap 5.4 nämns de punkter som en IP skall innehålla. När man skriver en IP bör man särskilt tänka på vilka de omständigheter är som bör tas med just för denna elev och som avviker

från den allmänna läroplanen. Det kan röra sig t.ex. om metoder för undervisning och fostran, skolmiljön, stödåtgärder eller innehållet i undervisningen. Det som eleven läser enligt den allmänna läroplanen behöver inte skrivas in i IP. Det räcker att man nämner att eleven studerar detta enligt den allmänna läroplanen.

Planeringen av stödåtgärder bör utgå från elevens behov och inte t.ex. från kommunens resurser. Å andra sidan är det ju utbildningsanordnaren som beslutar om det stöd som krävs för att eleven skall kunna delta i undervisningen, t.ex. skolgångsbiträde. Eventuella läkar- och psykologutlåtanden är expertutlåtanden, som beaktas då beslutet fattas, men beslutfattaren gör beslutet enligt sin egen bedömning. Om vederbörande inte är nöjd med beslutet, kan han överklaga till förvaltningsdomstolen. Om det enligt kommunens reglemente är en annan myndighet som beslutar om stödåtgärder än den som beslutar om IP, bör en anteckning om detta finnas i IP. Det är bra att se till att dessa beslut är fattade före IP-beslutet, så att de stödtjänster som behövs kan skrivas in i den individuella undervisningsplanen.

IP-beslutet

Den individuella undervisningsplanen fastställs genom ett administrativt beslut. I instruktionen för kommunens utbildningsväsende definieras nämndens och olika tjänstemäns befogenheter. Där skall också nämnas vilken myndighet som fattar beslut om IP. Eftersom administrativa beslut görs med tjänsteansvar, bör beslutfattaren, innan beslutet tas, förvissa sig om att det som skrivs i planen kan förverkligas. Han skall klargöra hur resurser skall fås till de stödåtgärder som nämns i planen. Man kan inte anteckna i planen att kommunen inte förbinder sig att förverkliga de stödåtgärder som skrivits in.

Beslutet skall delges vederbörande utan dröjsmål. Enligt § 42 i Lagen om grundläggande utbildning, skall ändring i ett beslut som rör individuell undervisningsplan sökas genom besvär till länsstyrelsen inom 14 dagar från det beslutet delgetts, som det stadgas i förvaltningsprocesslagen.

Besväransvisning bör alltid finnas med i beslutet, också då vårdnadshavarna har skrivit under planen. När det gäller hur den individuella undervisningsplanen förverkligas, kan man inte söka ändring genom besvär, utan då kan man göra en förvaltningsklagan. Denna riktas främst till länsstyrelsen, vars uppgift det är att undersöka om kommunen har handlat enligt gällande lagar.

Den individuella undervisningsplanen och de beslut som gjorts angående den är konfidentiella dokument. Endast de personer som behöver dessa dokument för sitt arbete med eleven får se dem. Det är viktigt att de personer som arbetar med eleven känner till innehållet i planen. När IP-dokumentet flyttas över till en annan skola, är det klarast och tydligast om man begär tillstånd av vårdnadshavarna att föra informationen vidare. Det är bra att det nämns i tillståndet vilka utlåtanden som skall följa med som bilagor till planen. I kommunens arkiveringsplan bör bestämmas hur länge IP-dokumentet skall förvaras.

När en individuell undervisningsplan förnyas med nya mål, nya undervisningsmetoder och nya sätt att förverkliga undervisningen, betyder detta att ett nytt beslut skall tas. När tidigare beslut ändras, görs alltid ett nytt beslut. Ändringar av denna typ är t.ex. nya individualiserade läroämnen. I praktiken bör ett nytt beslut fattas åtminstone varje år, eftersom de omständigheter som nämnts ovan i allmänhet ändras med ny årskurs. Anteckningar gällande uppföljning och utvärdering eller kommentarer till förverkligandet kan göras i planen utan att något nytt beslut behöver göras.

Utbildningsstyrelsen har gett ut en publikation, ”Opiskelun tuki esi- ja perusopetuksessa”, redigerad av Heidi Peltonen, där det finns noggrannare uppgifter om hur IP skall uppgöras och hur besluten skall fattas. I publikationen finns också färdiga beslutsmodeller. Boken ger mera information om de avsnitt i läroplansgrunderna som behandlar elevvård och specialundervisning. Boken kan beställas från Utbildningsstyrelsens försäljningsservice.